

Никола Вапцаров - "Вяра" (анализ)

Моралната категория, която Вапцаров откроява като основна характеристика на своя лирически герой е вярата. Тя е стожерът, на който се крепи достойното и осмислено човешко съществуване. Неслучайно първата творба в стихосбирката „Моторни песни“ е озаглавена „Вяра“.

Началото на стихотворението въвежда образа на лирическия аз, който непринудено и искрено представя себе си пред читателя – Ето - аз дишам, / работя, / живея... На всеки от трите глагола е предоставен отделен ред. Те разкриват цялото екзистенциално съществуване на човека във всичките му измерения. Няма нищо изключително в битийното съществуване на героя. В него той вижда поредица от банални дейности. То е съизмеримо със съществуването на всеки обикновен човек. Дори висшата духовна дейност, като творчеството, се изравнява с останалите жизнени актове – от него е снет всякакъв ореол на извисеност и изключителност (и стихове пиша / тъй както умея).

По същия начин се въвежда и ключовия вапцаровски мотив за двубоя с живота – и боря се с него / доколкото мога . Борбата е деромантизирана, снижена, изравнена с тривиалните елементи на съществуването. Тя е естествена като дишането и обичайна като делничната трудова дейност на човека. Доказва го и еднаквото синтактично разположение на глаголите в първа строфа.

За разлика от Ботев, Вазов, и най-вече Смирненски, които интерпретират борбата и смъртта в нея като мономентален празничен акт, Вапцаров я лишава от патетика и я превръща в белег на ежедневието. Освен това липсва и омразата на Ботев. Лирическият аз бърза да декларира, че не тя (омразата), а любовта към живота (колкото и тежък да е той) лежи в основата на миогледа му – Дори да умирам, / живота с грубите / лапи челични / аз пак ще обичам! / Аз пак ще обичам!

Любовта е потвърдена чрез повторението, удивителния знак и самостоятелното изречение в последния стих.

Животът е обявен за абсолютно благо, за незаменима ценност, в името на които човекът е готов на подвиг и саможертва, на героични и романтични жестове. Заради глътката въздух, заради мига съществуване, заради неутолимата, изконна жажда на героя да живее си струва да премине през всякакви изпитания: За него – Живота - / направил бих всичко. - / Летял бих / с пробна машина в небето, / бих влезнал във взривна/ ракета, самичък / бих търсил / в простора / далечна / планета.

След тези стихове представата за обикновения и скромна, почти безлична, човек в началото на стихотворението, се заменя с представата за човек със забележително самочувствие и сила, за личност, готова да овладее космоса в името на земното съществуване, в името на „ приятния гъдел ” на живота „ тук ” и „ сега ”.

Във втората смислово обособена част на поетическия текст основен е мотивът за вярата. Противопоставителният съюз „ но ” я въвежда като свръхстойност, като по-голяма ценност и от живота. Реакцията на човека спрямо евентуалното посегателство върху неговата вяра е съизмерима с болката на „ ранена в сърцето пантера ”. Вярата е основната екзистенциална опора на Вапцаровия лирически герой и отнемането и е равносилно на духовен разпад за личността, равносилно е на смърт: миг след грабежа / ще бъда аз нищо.

Така стихотворението в своята монолитност противопоставя две полюсни твърдения: в първата част на текста животът е „ всичко ” за лирическия аз, а във втората „ без вяра животът е нищо ”. Очертани като контрапункти обаче, във финала на творбата мотивите за живота и вярата се вплитат един в друг в своето неделимо единство: моята вяра / във дните честити, / моята вяра, / че утре ще бъде / живота по-хубав, / живота по-мъдър.

Оказва се, че вярата на лирическия аз е пак вяра в живота, но в бъдещия светъл, справедлив и мъдър живот. Тази вяра е неунищожима, неподвластна на куршумите, недосегаема за смъртта. Тя осмисля съществуването на човека в настоящето, но и в перспектива на бъдещето.